

ΣΥΝΟΨΙΣ 3

Μαρτυρίες

ΜΕΤΑΞΥ ΜΥΘΟΠΛΑΣΙΑΣ
& ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΛΥΚΕΙΟ

ΕΡΕΤ

ΕΜΣΤ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης είναι:

Ο χώρος στον οποίο συλλέγονται, φυλάσσονται, μελετώνται και εκτίθενται τα έργα τέχνης που δημιουργούνται στη σύγχρονη εποχή.

Σύγχρονη Τέχνη ονομάζεται:

Η τέχνη που παράγεται στη σημερινή εποχή αλλά και που, μέσα από τους πειραματισμούς της με νέα υλικά και τεχνικές, ερευνά νέους τρόπους καλλιτεχνικής έκφρασης.

Για τους πειραματισμούς τους αυτούς, οι σύγχρονοι καλλιτέχνες μπορεί να χρησιμοποιούν από τα αντικείμενα της καθημερινής μας ζωής μέχρι και τα προϊόντα τη σύγχρονης τεχνολογίας, όπως είναι το βίντεο και οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές.

Βασικός Σκοπός του Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης είναι:

Να βοηθήσει το κοινό ώστε να κατανοήσει και, επομένως, να απολαύσει την καλλιτεχνική δημιουργία της εποχής μας.

Η παρούσα έκθεση του Ε.Μ.Σ.Τ. έχει τίτλο *Σύνοψις 3 - Μαρτυρίες: Μεταξύ Μυθοπλασίας και Πραγματικότητας*. Περιλαμβάνει έργα δεκατεσσάρων ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών τα οποία έχουν δημιουργηθεί τα τελευταία χρόνια. Κοινό χαρακτηριστικό των έργων αυτών είναι η διερεύνηση και παρουσίαση γεγονότων και θεμάτων που σχετίζονται με τη σύγχρονη πολιτική, οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα. Όλα τα έργα της έκθεσης έχουν δανειστεί στοιχεία από το ντοκιμαντέρ, όπως είναι η συνέντευξη, η φωτογραφία και άλλα ντοκουμέντα. Κατά την περιήγησή μας στην έκθεση, έχει ενδιαφέρον να δούμε με ποιον τρόπο κάθε καλλιτέχνης χειρίζεται αυτά τα στοιχεία για να καταγράψει με αντικειμενικό τρόπο την πραγματικότητα και πώς τελικά, με τους συνδυασμούς, τις επιλογές και τις επινοήσεις του, δημιουργεί και μας παρουσιάζει μια νέα εικόνα της πραγματικότητας, μας βοηθά να ανακαλύψουμε νέες πτυχές της και να εμπλουτίσουμε τις εικόνες μας για τον κόσμο στον οποίο ζούμε σήμερα.

Τζίλλιαν Γουέρινγκ, Μεθυσμένοι (1997-1999)

Η Τζίλλιαν Γουέρινγκ γεννήθηκε στο Μπέρμιγχαμ της Αγγλίας το 1963. Σπούδασε καλές τέχνες στο Λονδίνο και από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 ασχολείται με το βίντεο και τη φωτογραφία. Στα έργα της καταγράφονται με άμεσο τρόπο οι σχέσεις και τα αισθήματα απλών, ανώνυμων ανθρώπων. Από το 1990 κι έπειτα το ενδιαφέρον της στρέφεται σε ομάδες περιθωριακών ανθρώπων, των οποίων η συμπεριφορά ξεφεύγει από τα όρια που επιτάσσουν οι κοινωνικές συμβάσεις.

Σε τρεις διαφορετικές οθόνες προβάλλονται εικόνες από τις αντιδράσεις και τη συμπεριφορά μιας ομάδας ανθρώπων που έχουν καταναλώσει μεγάλες ποσότητες αλκοόλ. Οι άνθρωποι αυτοί δεν βρίσκονται σε κάποιο από τα μέρη όπου συναντά κανείς μεθυσμένους (στο δρόμο ή κάποιο μπαρ), αλλά παρουσιάζονται μπροστά σ' ένα λευκό, ουδέτερο φόντο, χωρίς να δίνονται στοιχεία σχετικά με το χώρο και το χρόνο της δράσης. Αυτό, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η προβολή είναι ασπρόμαυρη, έχει αποτέλεσμα να μη διασπάται η προσοχή μας από άλλα στοιχεία, αλλά να εστιάζεται στη διάθεση και τη συμπεριφορά που εκδηλώνουν τα πρόσωπα της ταινίας.

- Τι συναισθήματα σας προκαλεί ο τρόπος με τον οποίο κινούνται και συμπεριφέρονται τα άτομα αυτά;
  - Πιστεύετε ότι σκόπιμα δεν υπάρχει μουσική επένδυση ή άλλα ηχητικά και οπτικά εφέ; Τι πετυχαίνει η καλλιτέχνις με τον τρόπο που έχει επιλέξει να παρουσιάσει τους πρωταγωνιστές της;
- Παρατηρήστε ότι στο έργο αυτό, σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει συνήθως στην τηλεόραση ή και στον κινηματογράφο, ο φακός εστιάζει για πολλή ώρα σε ένα πρόσωπο.
- Πώς αυτό επηρεάζει τα συναισθήματα που σας προκαλεί το έργο;
  - Πώς θα χαρακτηρίζατε το έργο: μαρτυρία πραγματικών γεγονότων, σκηνοθετημένη παρουσίαση ή συνδυασμό των δύο προηγούμενων;
  - Μπορείτε να προσδιορίσετε ποια στοιχεία του έργου αποτελούν μεταφορά από την πραγματικότητα και ποια έχει σκηνοθετήσει η ίδια η καλλιτέχνις;
  - Πιστεύετε ότι το έργο, τόσο στη διαδικασία δημιουργίας του όσο και στο τελικό αποτέλεσμα, έχει κοινά στοιχεία με τα επεισόδια τηλεοπτικών εκπομπών τύπου reality show; Δικαιολογήστε την απάντησή σας.

Λίνα Θεοδώρου, Αόρατα μελλοντικά συστήματα μέρος 3:
Fleshpack.com μεταφορά ανθρώπινου δυναμικού (2003)

Η Λίνα Θεοδώρου γεννήθηκε στην Αθήνα το 1970. Έχει κάνει σπουδές γραφιστικής, γλυπτικής και πολυμέσων στην Αθήνα και τη Χάγη. Τα έργα της ερευνούν κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα τοπικής ή παγκόσμιας σημασίας και εκφράζουν μια κριτική στάση απέναντι στην κοινωνική πραγματικότητα. Χρησιμοποιεί μια μεγάλη ποικιλία υλικών και μέσων επιλέγοντας κάθε φορά αυτά που θ' αποδώσουν καλύτερα την ιδέα της.

- Διαβάζοντας τον τίτλο του έργου *Αόρατα μελλοντικά συστήματα μέρος 3: Fleshpack.com* μεταφορά ανθρώπινου δυναμικού, μπορείτε να καταλάβετε το θέμα που πραγματεύεται το έργο της Θεοδώρου; Αφού κοιτάξετε προσεκτικά την ιστοσελίδα που παρουσιάζεται στον υπολογιστή, τις διαφάνειες, τις φωτογραφίες και τις αφίσες, τα μέσα δηλαδή που έχει χρησιμοποιήσει η Θεοδώρου για να δημιουργήσει την εγκατάσταση αυτή, θα διαπιστώσετε ότι το θέμα του έργου είναι το λαθρεμπόριο ανθρώπων και η δουλεμπορία. Ο χώρος όπου εισέρχεται ο θεατής υποτίθεται ότι είναι το διαφημιστικό γραφείο που έχει αναλάβει τη διαφήμιση μιας φανταστικής εταιρείας η οποία εμπορεύεται ανθρώπους. Για ν' "αφηγηθεί" η καλλιτέχνης μέσα από το έργο της αυτό το φανταστικό σενάριο, έχει συνδυάσει στοιχεία από την πραγματικότητα με στοιχεία που έχει επινοήσει και δημιουργήσει η ίδια.

- Μπορείτε να διακρίνετε ποια στοιχεία του έργου είναι πραγματικά και ποια φανταστικά;
- Λαμβάνοντας υπόψη τον τίτλο του έργου, τα σλόγκαν στις διαφημιστικές αφίσες και γενικότερα τον τρόπο με τον οποίο η Θεοδώρου επινόησε να παρουσιάσει το θέμα της, πώς θα χαρακτηρίζατε τη στάση που υιοθετεί απέναντι στο θέμα αυτό: κριτική, καυστική, χιουμοριστική, ειρωνική;
- Πώς αισθάνεστε όταν πληροφορείστε από τα ΜΜΕ (τηλεόραση, εφημερίδα κτλ.) σχετικά με γεγονότα μεταφοράς λαθρομεταναστών και πώς όταν, μέσα από το έργο της Θεοδώρου, έρχεστε αντιμέτωποι με το θέμα;

Φιόνα Ταν, Αόρατες πόλεις (1999-2000)

Η Φιόνα Ταν γεννήθηκε στην Ινδονησία το 1966. Έχει δημιουργήσει ταινίες και βιντεοεγκαταστάσεις οι οποίες καταγράφουν ανθρώπους στα περιβάλλοντά τους και ερευνούν σύγχρονα κοινωνικά και ανθρωπολογικού ενδιαφέροντος θέματα, όπως είναι τα προβλήματα που αφορούν τις πολιτισμικές ταυτότητες και η μετανάστευση.

Για τη δημιουργία αυτού του έργου, η Φιόνα Ταν έχει χρησιμοποιήσει κινηματογραφικό υλικό από το Αρχείο Ταινιών στο Άμστερνταμ αλλά και υλικό από δικές της βιντεοσκοπήσεις. Οι ταινίες αυτές προβάλλουν εικόνες ανθρωπολογικού ενδιαφέροντος: ανθρώπους διαφορετικών και κάποιες φορές άγνωστων σ' εμάς πολιτισμών, κινηματογραφημένους στο περιβάλλον όπου ζουν. Η καλλιτέχνης παρουσιάζει το υλικό αυτό σε πέντε οθόνες, τοποθετημένες με τέτοιο τρόπο ώστε ο θεατής, για να μπορέσει να δει όλες τις προβολές, πρέπει να κινηθεί στο χώρο γύρω από τις οθόνες.

- Μπορείτε να δώσετε μια ερμηνεία σχετικά με το γιατί επέλεξε να δώσει στο έργο της αυτή τη μορφή;

Παρατηρήστε τις αντιδράσεις των ανθρώπων όπως καταγράφονται από την κάμερα.

- Μπορείτε να περιγράψετε τις αντιδράσεις και να προσδιορίσετε το πώς τα διάφορα πρόσωπα που εμφανίζονται στις οθόνες αισθάνονται μπροστά στην κάμερα;

- Από τις διαφορετικές αυτές αντιδράσεις, μπορείτε να συμπεράνετε αν η κάμερα είναι ένα ουδέτερο και διακριτικό μέσο καταγραφής της πραγματικότητας ή αν τελικά επηρεάζει αυτό που αποτελεί το αντικείμενο της καταγραφής;

- Τι πιστεύετε πως εκφράζει το έντονο βλέμμα των ανθρώπων που εμφανίζονται στις οθόνες; Είναι σαν να κοιτάζουν εξεταστικά εμάς, που επίσης τους κοιτάζουμε εξεταστικά. Αυτό τι σας κάνει να σκεφτείτε;

Ουίλλιαμ Κέντριτς, Στερεοσκόπιο (1999)

Ο Ουίλλιαμ Κέντριτς γεννήθηκε στο Γιοχάννεσμπουργκ το 1955, όπου σπούδασε πολιτικές επιστήμες και καλές τέχνες. Έχει ασχοληθεί με το θέατρο, τη σκηνοθεσία και τη σκηνογραφία και έχει κερδίσει διεθνή αναγνώριση για το ιδιαίτερο είδος ταινιών που δημιουργεί χρησιμοποιώντας σχέδια με κάρβουνο. Τα έργα του φανερώουν το ενδιαφέρον του για πολιτικά θέματα που αφορούν κυρίως τη Νότια Αφρική.

Ο τρόπος με τον οποίο ο καλλιτέχνης δημιούργησε την ταινία αυτή είναι ιδιαίτερα πρωτότυπος για τη σύγχρονη εποχή: πρώτα σχεδιάζει με κάρβουνο μια εικόνα για κάθε επεισόδιο και στη συνέχεια την

τροποποιεί με προσθήκες και σβησίματα. Ύστερα φωτογραφίζει κάθε τροποποίηση ξεχωριστά ώστε οι φωτογραφίες αυτές ν' αποτελέσουν τελικά τα καρέ για να δημιουργηθεί η ταινία. Τα σχέδια αυτά εκτίθενται συνήθως μαζί με την ταινία.

- Διακρίνετε πάνω στα σχέδια σημάδια που μαρτυρούν τη διαδικασία δημιουργίας της ταινίας;

Παρατηρήστε ότι όλο το περιβάλλον του πρωταγωνιστή είναι ασπρόμαυρο, εκτός από κάποιες μπλε γραμμές. Οι γραμμές αυτές προέρχονται από τα τηλέφωνα, τα καλώδια τηλεφώνου και τα μεγάφωνα, διαπερνούν τους τοίχους και τελικά διατρέχουν όλη την πόλη. Παρατηρήστε ακόμη πώς δίνουν την εντύπωση ότι ο πρωταγωνιστής αιχμαλωτίζεται μέσα σ' αυτές.

- Τι, κατά τη γνώμη σας, συμβολίζουν οι μπλε γραμμές;

- Αν οι μπλε γραμμές αναπαριστούν τις διάφορες γραμμές επικοινωνίας, γιατί ο καλλιτέχνης επιλέγει να τις παρουσιάσει ως το μοναδικό έγχρωμο στοιχείο του έργου;

- Ποια είναι η ιδιότητα του πρωταγωνιστή της ταινίας; Μπορείτε ν' αφηγηθείτε την ιστορία που ο καλλιτέχνης μάς παρουσιάζει μόνο με εικόνες;

Η μουσική που ακούγεται είναι ειδικά γραμμένη για το έργο.

- Ποια αίσθηση προκαλεί ή εντείνει η μουσική;

Γιαν Πέι Μινγκ, *Αόρατος άνθρωπος* (2000)

Ο Γιαν Πέι Μινγκ γεννήθηκε στη Σαγκάη το 1960. Το 1980 εγκαθίσταται στη Γαλλία και σπουδάζει καλές τέχνες. Ασχολείται σχεδόν αποκλειστικά με την προσωπογραφία απλών ανθρώπων αλλά και ηρώων ή γνωστών προσωπικοτήτων, την οποία δουλεύει με εντελώς προσωπικό τρόπο: δημιουργεί σειρές με έργα μεγάλου σχήματος, χρησιμοποιεί δύο μόνο χρώματα (άσπρο-μαύρο ή κόκκινο-άσπρο), και οι πινελιές του είναι τραχιές και νευρώδεις.

Παρατηρήστε τους πίνακες του Μινγκ από μια σχετικά κοντινή απόσταση.

- Μπορείτε να περιγράψετε αυτό που βλέπετε;
- Διακρίνετε καθαρά το θέμα του πίνακα από αυτή την απόσταση;
- Τι παρατηρείτε σχετικά με την πινελιά του ζωγράφου και την επιφάνεια που δημιουργείται στον πίνακα;

Τώρα δείτε ξανά τον πίνακα καθώς σταδιακά απομακρύνεστε απ' αυτόν.

- Τι μπορείτε να διακρίνετε καλύτερα απ' αυτή την απόσταση και τι όχι;
- Προσπαθήστε να φανταστείτε τον ζωγράφο την ώρα που δημιουργεί τα πορτρέτα του: τις κινήσεις των χεριών του, την ποσότητα του χρώματος που χρησιμοποιεί, αν το πινέλο του είναι χοντρό ή λεπτό, την κίνησή του στο χώρο καθώς κοιτά τον πίνακα πότε από απόσταση και πότε από κοντά.
- Ποιες διαφορές μπορείτε ν' αναφέρετε ανάμεσα σ' αυτά τα πορτρέτα και σε μια απεικόνιση προσώπου που έχει γίνει με τη βοήθεια της φωτογραφικής μηχανής ή κάποιου άλλου μηχανικού μέσου αναπαράστασης.

Ο Γιαν Πέι Μινγκ ζωγραφίζει πάντα πίνακες μεγάλων διαστάσεων στους οποίους χρησιμοποιεί μόνο δύο χρώματα: ή μαύρο με άσπρο ή κόκκινο με άσπρο.

- Πώς θα άλλαζε η εντύπωση που δημιουργούν οι πίνακές του αν οι διαστάσεις τους ήταν μικρές και πώς αν χρησιμοποιούσε όλα τα χρώματα;

Αν Σοφί Σιντέν, Στάσου λιγάκι! (1999)

Η Αν Σοφί Σιντέν γεννήθηκε στη Στοκχόλμη το 1962. Σπούδασε καλές τέχνες και βίντεο στο Βερολίνο και στη Στοκχόλμη. Τα έργα της ερευνούν θέματα κοινωνικού και πολιτικο-οικονομικού χαρακτήρα αλλά και θέματα που αφορούν τις ανθρώπινες σχέσεις.

Το έργο αυτό είναι το αποτέλεσμα της έρευνας που έκανε η Αν Σοφί Σιντέν στα τσεχογερμανικά σύνορα, το 1999, όσον αφορά τον κόσμο της πορνείας και τη γυναικεία εκμετάλλευση. Περιλαμβάνει συνεντεύξεις, σκηνές από το δρόμο και την καθημερινή ζωή, αποσπάσματα από

το προσωπικό ημερολόγιο της Σιντέν. Το υλικό αυτό παρουσιάζεται σε κλειστούς οπτικοακουστικούς θαλάμους, μέσα στο σκοτάδι, ώστε ο θεατής ν' αποτελεί κατά κάποιον τρόπο μέρος της εγκατάστασης.

- Τι ατμόσφαιρα πετυχαίνει να δημιουργήσει έτσι η καλλιτέχνις και τι αίσθηση δημιουργείται στον θεατή;

Σκεφτείτε ότι κάθε θεατής μπαίνει σ' ένα θάλαμο, παρακολουθεί μια πολύ προσωπική εξομολόγηση για όση ώρα επιθυμεί και ύστερα εγκαταλείπει αυτόν το θάλαμο, μπαίνει σε άλλον, όπου κι εκεί θ' ακούσει μια άλλη εξομολόγηση, άλλου προσώπου, και ούτω καθεξής. Το έργο δηλαδή δεν θέτει τεχνικούς περιορισμούς ως προς το χρόνο που μπορούμε να παρακολουθήσουμε τις μαρτυρίες.

- Ποιο ρόλο αναλαμβάνει ο θεατής παρακολουθώντας τις εξομολογήσεις των πρωταγωνιστών του έργου; Πώς θα χαρακτηρίζατε τη σχέση που, στο πλαίσιο του έργου, αναπτύσσεται μεταξύ του θεατή και των πρωταγωνιστών;

Ορισμένες εικόνες ίσως θεωρούνται προκλητικές και αντιαισθητικές. Επίσης τα πρόσωπα, οι εικόνες και οι μαρτυρίες είναι όλα αληθινά χωρίς καμία επέμβαση από την καλλιτέχνη.

- Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, πιστεύετε ότι το έργο αυτό είναι περισσότερο δημοσιογραφικού και ερευνητικού χαρακτήρα ή είναι καθαρά έργο τέχνης; Μπορείτε ν' αναφέρετε ορισμένα στοιχεία που το καθιστούν έργο τέχνης;

- Ύστερα από την επαφή σας με το συγκεκριμένο έργο, έχει αλλάξει ο τρόπος που σκέφτεστε σχετικά με το θέμα της πορνείας;

Άλλαν Σεκούλα, Περιμένοντας τα δακρυγόνα [υδρόγειος λευκή - υδρόγειος μαύρη] (1999-2000)

Ο Άλλαν Σεκούλα γεννήθηκε στις ΗΠΑ το 1951. Είναι φωτογράφος και θεωρητικός της φωτογραφίας. Στα έργα του πραγματεύεται την κοινωνική, πνευματική, οικονομική και πολιτική ιστορία καθώς και τα πολύπλοκα ζητήματα που προκύπτουν από την παγκοσμιοποίηση και τις επιπτώσεις της στον τομέα της εργασίας καθώς και στις τοπικές κοινότητες.

Στο έργο *Περιμένοντας τα δακρυγόνα* παρουσιάζονται σε διαφάνειες στιγμιότυπα από τις διαδηλώσεις διαμαρτυρίας κατά τη διάρκεια της συνόδου του Οργανισμού Παγκόσμιου Εμπορίου που έγινε στο Σιάτλ, το 1999.

Για να τραβήξει αυτή τη σειρά φωτογραφιών, ο Σεκούλα αναμίχθηκε με το πλήθος των διαδηλωτών, δεν χρησιμοποίησε φλας ούτε τηλεφακό μεταβλητής ή αυτόματης εστίασης. Επίσης δεν χρησιμοποίησε ο ίδιος αντιασφυξιγόνο μάσκα.

- Γιατί, κατά τη γνώμη σας, εργάστηκε μ' αυτόν τον τρόπο;

Ο ίδιος ο καλλιτέχνης λέει ότι δεν προσπάθησε να καταγράψει τη μοναδική και κραυγαλέα εικόνα δραματικής βίας, αλλά προσπάθησε να περιγράψει τη συμπεριφορά των διαδηλωτών την ώρα που περιμένουν από την πλευρά της αστυνομίας τα δακρυγόνα και τις σφαίρες από καουτσούκ.

- Πιστεύετε ότι πέτυχε το σκοπό του; Μπορείτε να περιγράψετε τη συμπεριφορά των διαδηλωτών και πώς αισθάνονται;

Από το έργο λείπει ο ήχος.

- Πιστεύετε πως, αν υπήρχε ήχος, το έργο θα μετέδιδε επαρκέστερα το κλίμα της διαδήλωσης; Μπορείτε να φανταστείτε και να περιγράψετε τον ήχο που θα επικρατούσε κατά τη διάρκεια των διαδηλώσεων;

Η πρώτη διαφάνεια δείχνει μια υπόλευκη υδρόγειο σφαίρα, ενώ η τελευταία μια μαύρη.

- Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι διαδηλώσεις ήταν κατά της παγκοσμιοποίησης, μπορείτε να ερμηνεύσετε τη σημασία που αποδίδεται στις δύο υδρογείους στην αρχή και στο τέλος της σειράς διαφανειών.

Μεσαίο πέρασμα: Το τρίτο κεφάλαιο από την Ιστορία Ιχθύων (1990-1993)

Η φωτογραφική εγκατάσταση *Μεσαίο πέρασμα* είναι η τρίτη από τις επτά ενότητες φωτογραφιών που αποτελούν το έργο *Ιστορία Ιχθύων*, το οποίο ο καλλιτέχνης άρχισε να δημιουργεί το 1987 και ολοκλήρωσε το 1995. Το θέμα του είναι οι αλλαγές που έχουν επέλθει τα τελευταία χρόνια στον κόσμο της ναυτιλίας και των λιμανιών.

- Γιατί, κατά τη γνώμη σας, το έργο αυτό ολοκληρώθηκε σε οκτώ χρόνια; Τι χρειάστηκε να κάνει ο καλλιτέχνης για να πραγματοποιήσει αυτό το έργο;

- Τι συναισθήματα σας δημιουργούν οι φωτογραφίες και η ατμόσφαιρα που μεταδίδουν;

Οι φωτογραφίες συνοδεύονται από κείμενα.

- Ποια η σημασία της παρουσίασης των κειμένων μαζί με τις φωτογραφίες;

Τζέις Σαλλούμ, Χωρίς τίτλο, μέρος 3β: (λες και) η ομορφιά δεν τελειώνει ποτέ... (2000-2004)

Ο Λιβανικής καταγωγής Τζέις Σαλλούμ γεννήθηκε στον Καναδά το 1958. Σπούδασε καλές τέχνες στην Καλιφόρνια. Στα έργα του (εγκαταστάσεις, φωτογραφία και βίντεο) τον απασχολεί το πολιτικό καθεστώς της Μέσης Ανατολής και πώς αυτό συνδέεται με τη Δύση.

Στην ταινία αυτή περιλαμβάνονται εικόνες ποικίλων θεμάτων, όπως είναι η άνθιση λουλουδιών και η ανάπτυξη φυτών αλλά και αληθινές σκηνές από τη σφαγή που είχε γίνει σε προσφυγικό καταυλισμό του Λιβάνου το 1982.

Η φωνή που ακούγεται είναι ενός πρόσφυγα ο οποίος έζησε σ' έναν άλλο προσφυγικό καταυλισμό του Λιβάνου τέσσερις δεκαετίες νωρίτερα. Διηγείται όσα υποτίθεται ότι άκουσε να του λέει το πατρικό του σπίτι, όταν κάποια μέρα επέστρεψε στην πόλη του και αντίκρισε τα ερείπιά του.

- Πώς αισθάνεστε καθώς βλέπετε τις οπτικά ευχάριστες εικόνες να εναλλάσσονται με εικόνες που είναι πολύ σκληρές;

- Πιστεύετε πως η διήγηση που ακούγεται επιτείνει τη συναισθηματική φόρτιση του έργου;

Στην τηλεόραση και τα άλλα μέσα ενημέρωσης (εφημερίδες, περιοδικά κτλ.) βλέπουμε συχνά σκληρές σκηνές από δραματικά γεγονότα σαν αυτά που παρουσιάζονται μέσα απ' αυτό το έργο.

- Η παρουσίαση παρόμοιων γεγονότων πότε προκαλεί, κατά τη γνώμη σας, μεγαλύτερη συγκίνηση: όταν γίνεται μέσα από τα ΜΜΕ ή από το συγκεκριμένο έργο;
Δικαιολογήστε την απάντησή σας.

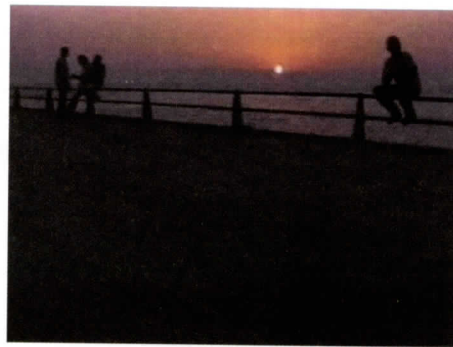
Ουαλίντ Ράαντ & Ομάδα Άτλας,

Το νεκρό βάρος μιας διαμάχης επικρέμαται (1999)

Ο Ουαλίντ Ράαντ γεννήθηκε στο Λίβανο το 1967. Ασχολείται με το βίντεο και τη φωτογραφία. Το 1999 ιδρύει την ομάδα Άτλας, μια μη κερδοσκοπική οργάνωση με σκοπό τον εντοπισμό, τη διατήρηση και τη μελέτη οπτικοακουστικού και λογοτεχνικού υλικού σχετικού με τη σύγχρονη ιστορία του Λιβάνου. Επίσης είναι μέλος του Αραβικού Ιδρύματος για την Εικόνα.

Το έργο αυτό αναφέρεται στον εμφύλιο πόλεμο στο Λίβανο (1975-1991). Σκοπός του καλλιτέχνη δεν ήταν να καταγράψει τι έγινε, αλλά να δείξει αυτό που μπορεί κανείς να φανταστεί, να πει ή να θεωρήσει ως δεδομένο σχετικά με τον πόλεμο. Παρουσιάζει λοιπόν φανταστικά γεγονότα τα οποία κατασκευάστηκαν από υπαρκτό υλικό, όπως είναι τα ημερολόγια, οι φωτογραφίες που βρέθηκαν εγκαταλειμμένες σ' ένα γραφείο και οι εικόνες του ηλιοβασιλέματος όπως βιντεοσκοπήθηκαν από έναν αξιωματικό της αντικατασκοπίας καθώς τα απογεύματα έκανε περιπολία δίπλα στη θάλασσα.

- Τι σκέψεις σας προκαλεί η θέα του ηλιοβασιλέματος σ' ένα έργο μου μιλά για τον πόλεμο;
- Πώς κρίνετε τον τρόπο με τον οποίο ο καλλιτέχνης επέλεξε να μιλήσει για τον πόλεμο του Λιβάνου;

Όμηρος: Οι ταινίες του Μπασάρ (2001)

Το βίντεο αυτό βασίζεται σ' ένα πραγματικό γεγονός που συνέβη στο Λίβανο τη δεκαετία του 1980. Πρόκειται για τη βίαιη απαγωγή κάποιων ανθρώπων από τη Δύση στο Λίβανο και την εκεί δεκάχρονη φυλάκισή τους.

Ο αφηγητής παρουσιάζεται ως ένας από τους ομήρους, ο μοναδικός Άραβας, και αναφέρεται στις εμπειρίες του κατά τη συγκράτησή του με πέντε αμερικανούς ομήρους. Οι εμπειρίες των δυτικών ομήρων έχουν καταγραφεί σε άλλες κασέτες, οι οποίες όμως δεν επιτρέπεται να παρουσιαστούν σε χώρες της Ευρώπης και της Αμερικής.

- Πιστεύετε ότι θα υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στις μαρτυρίες διαφορετικών ανθρώπων για το ίδιο γεγονός; Σε τι θα συνίστανται οι διαφορές;
- Πώς κρίνετε τον συγκεκριμένο τρόπο καταγραφής και αναπαράστασης της εμπειρίας αιχμαλωσίας;

Ουαλίντ Ράαντ, Άκραμ Ζαάταρι - Αραβικό Ίδρυμα για την Εικόνα, Χαρτογράφηση (2002)

Ο Άκραμ Ζαάταρι γεννήθηκε στη Βηρυτό το 1966. Σπούδασε αρχιτεκτονική στη Βηρυτό και νέα μέσα στη Νέα Υόρκη. Είναι συνιδρυτής του Αραβικού Ίδρυματος για την Εικόνα, μέσω του οποίου ανέπτυξε την πρόσφατη έρευνά του για την ιστορία της φωτογραφίας στη Μέση Ανατολή.

Η φωτο-έκπληξη είναι μια φωτογραφική πρακτική πολύ συνηθισμένη στη Μέση Ανατολή το διάστημα μεταξύ των δεκαετιών 1940 και 1960. Οι φωτογράφοι που ασκούσαν αυτήν την πρακτική φωτογράφιζαν σε κεντρικά σημεία της πόλης τους περαστικούς, οι οποίοι άλλοτε στέκονταν για να ποζάρουν και άλλοτε ξαφνιάζονταν. Για το έργο *Χαρτογράφηση* οι καλλιτέχνες έχουν χρησιμοποιήσει αυτές τις φωτογραφίες αλλά και φωτογραφίες διαβατηρίου, ομαδικά πορτρέτα κ.ά.

Παρατηρήστε τη φωτο-έκπληξη της εικόνας.

- Μπορείτε να περιγράψετε τις αντιδράσεις των ανθρώπων στο πρώτο πλάνο;

Η εικόνα αυτή έχει δημιουργηθεί οργανώνοντας (ο καλλιτέχνης) σε στρώματα διαφορετικές φωτογραφίες ή, με άλλα λόγια, διαφορετικά στιγμιότυπα που απαθανάτιστηκαν σε μια πλατεία, κλιμακώνοντας το μέγεθος και τον χρωματικό τόνο κάθε φωτογραφίας ώστε ν' αποδοθεί το βάθος.

- Τι εντύπωση σας προκαλεί αυτός ο τρόπος παρουσίασης πολλών φωτογραφιών σε μία εικόνα;

Γιόχαν Γκριμονπρέ, Καλέστε I-Σ-T-O-P-I-A (1997)

Ο Γιόχαν Γκριμονπρέ γεννήθηκε στο Βέλγιο το 1962. Σπούδασε φωτογραφία στη Γάνδη και εικαστικές τέχνες στη Νέα Υόρκη. Ασχολείται κυρίως με το βίντεο, στο οποίο έχει κάνει μεταπτυχιακές σπουδές, και ερευνά τον τρόπο με τον οποίο οι εικόνες επηρεάζουν τους θεατές. Έχει διδάξει καλές τέχνες στο Πανεπιστήμιο του Παρισιού και στη Νέα Υόρκη.

Στο βίντεο αυτό συνδυάζονται και προβάλλονται μαζί φωτογραφίες, ψηφιακές εικόνες, εικόνες από δελτία ειδήσεων καθώς και σκηνές από κινηματογραφικές ταινίες, οι οποίες σχετίζονται με το θέμα της αεροπειρατείας ή άλλες τρομοκρατικές ενέργειες.

- Μπορείτε να καταλάβετε ποιες εικόνες προέρχονται από πραγματικά γεγονότα και ποιες είναι σκηνοθετημένες;
- Ποιο είναι το κοινό χαρακτηριστικό στοιχείο ανάμεσα σε όλες αυτές τις εικόνες;
- Πώς επιδρά ο γρήγορος ρυθμός της μουσικής στην εντύπωση που σας προκαλεί η πληθώρα των εικόνων του βίντεο;
- Διακρίνεται κοινό χαρακτηριστικό ανάμεσα σ' ένα διαφημιστικό διάλειμμα και στον τρόπο με τον οποίο ο καλλιτέχνης παρουσιάζει τα γεγονότα;

Στα δελτία ειδήσεων προβάλλονται συχνά παρόμοιες εικόνες τραγικών γεγονότων που έχουν ως αποτέλεσμα το θάνατο πολλών ανθρώπων, τις οποίες παρακολουθούμε από το σπίτι μας καθώς ενημερωνόμαστε για την επικαιρότητα, κάνουμε ζάπινγκ ή περιμένουμε ν' αρχίσει η αγαπημένη μας εκπομπή.

- Η θέα αυτών των εικόνων σας σοκάρει; Μήπως ο τρόπος και η συχνότητα με την οποία προβάλλονται έχουν κατά κάποιον τρόπο εθίσει τους τηλεθεατές ώστε να παρακολουθούν τέτοιες σκηνές με απάθεια;
- Πώς σας κάνει να αισθάνεστε η θέα αυτής της πληθώρας εικόνων καταστροφής;

Κέντελ Γκηρς, Το άσμα του γουρουνιού (2000)

Ο Κέντελ Γκηρς γεννήθηκε το 1968 στο Γιοχάννεσμπουργκ, όπου σπούδασε καλές τέχνες. Στις εγκαταστάσεις και τα γλυπτά του ενσωματώνει στοιχεία της Νοτιοαφρικάνικης τέχνης και πραγματεύεται θέματα πολιτικού προβληματισμού.

- Τι αίσθηση έχετε καθώς μπαίνετε και προχωράτε μέσα στο διάδρομο όπου ο καλλιτέχνης έχει τοποθετήσει στη σειρά, από τη δεξιά και την αριστερή μεριά, πλαστικούς σάκους σε πορτοκαλί χρώμα;
  - Ποια μπορεί να είναι η χρησιμότητα αυτών των σάκων;
- Ίσως έχετε δει στα ΜΜΕ, όπως είναι η τηλεόραση, να χρησιμοποιούνται παρόμοιοι σάκοι ύστερα από κάποια γεγονότα που έχουν προκαλέσει το θάνατο πολλών ανθρώπων, για να μεταφερθούν μέσα σ' αυτούς τα νεκρά σώματα. Τα γεγονότα αυτά μπορεί να είναι φυσικές καταστροφές, όπως σεισμοί και κατολισθήσεις, ή γεγονότα που έχουν προκληθεί από τον άνθρωπο, όπως είναι εμπρησμοί, επιθέσεις αυτοκτονίας ή άλλες τρομοκρατικές ενέργειες.
- Τώρα που γνωρίζετε τη χρησιμότητα των σάκων και μπορείτε να φέρετε στο μυαλό σας κάποιες αποτρόπαιες εικόνες που σχετίζονται μ' αυτούς, έχει αλλάξει η αίσθηση που σας προκαλεί η εγκατάσταση που δημιούργησε ο Κέντελ Γκηρς;
  - Μπορείτε να διακρίνετε την αντίθεση ανάμεσα στη σιωπή και την ανωνυμία των εν παρατάξει σάκων και στη βία και την επιθετικότητα των γεγονότων που συνδέονται μ' αυτούς; Σε τι σκέψεις σας οδηγεί αυτή η αντίθεση;

Κουτλούγκ Αταμάν, *1+1=1* (2002)

Ο Κουτλούγκ Αταμάν γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη το 1961. Έχει σπουδάσει καλές τέχνες και θέατρο. Τα έργα του είναι κυρίως βιντεοεγκαταστάσεις στις οποίες βασικό ρόλο παίζει ο λόγος, η αφήγηση προσωπικών εμπειριών από τα πρόσωπα που βιντεοσκοπεί.

Σε δύο οθόνες που σχηματίζουν μεταξύ τους ορθή γωνία παρακολουθούμε μια γυναίκα, μια τουρκοκύπρια ποιήτρια, ν' αφηγείται ταυτόχρονα σε δύο διαφορετικές εκδοχές εμπειρίες και μνήμες από τη ζωή της στην Κύπρο.

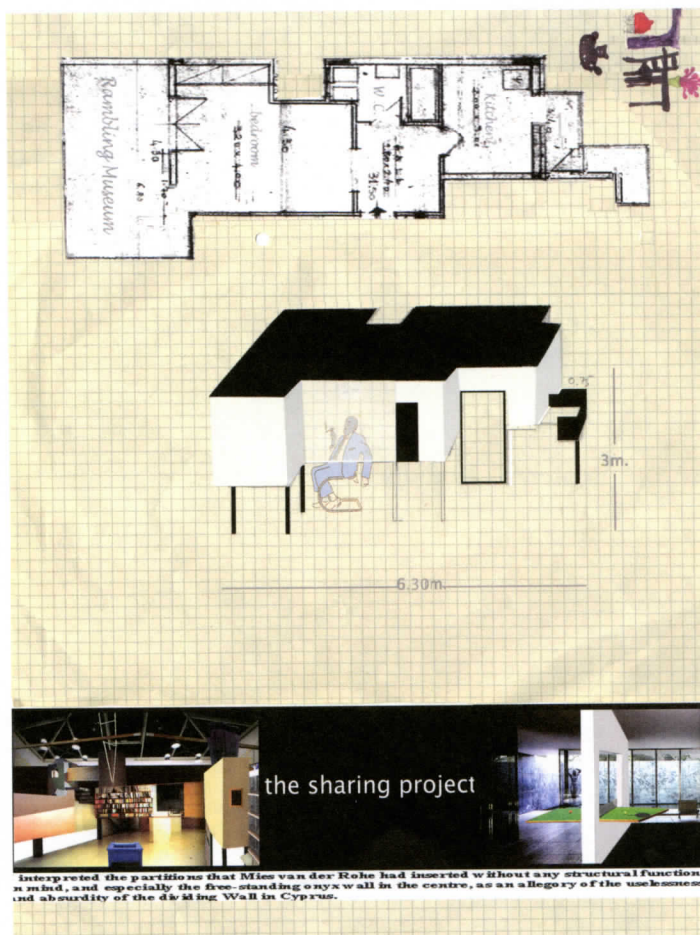
- Γνωρίζετε τι συνέβη στην Κύπρο το 1974 και πώς συμβιώνουν από τότε στο ίδιο νησί οι Ελληνοκύπριοι και οι Τουρκοκύπριοι; Αν ναι, συγκρίνετε τα όσα έχετε διαβάσει ή ακούσει με τις δύο αφηγήσεις του έργου.
- Πώς κρίνετε τη συναισθηματική κατάσταση της αφηγήτριας; Θεωρείτε ότι είναι ψύχραιμη και νηφάλια ή μιλά με εμπάθεια και έντονες συναισθηματικές εξάρσεις;
- Μπορείτε να διακρίνετε ποιον από τους δύο λαούς θεωρεί η αφηγήτρια θύμα και ποιον θύτη; Την ίδια στάση τηρεί και στις δύο αφηγήσεις;
- Για ποιο λόγο ο καλλιτέχνης παρουσιάζει για τα ίδια γεγονότα (την εισβολή των τουρκικών στρατευμάτων, την κατοχή και τη συμβίωση των δύο λαών) δύο διαφορετικές αφηγήσεις, και τι μπορεί ν' αντιπροσωπεύουν οι δύο οθόνες;

Νίκος Χαραλαμπίδης, Το σχέδιο της μοιρασιάς (2003)

Ο Νίκος Χαραλαμπίδης γεννήθηκε στη Λεμεσό το 1967. Σπούδασε ζωγραφική στη Φλωρεντία και στην Αθήνα. Τα έργα του είναι κυρίως εγκαταστάσεις πολυμέσων.

Η βιντεοεγκατάσταση του Νίκου Χαραλαμπίδη είναι έργο αυτοβιογραφικού χαρακτήρα καθώς, μέσα από την αναπαράσταση του πατρικού και του τωρινού του σπιτιού, μας μεταφέρει στο παρελθόν αλλά και στο παρόν του καλλιτέχνη. Το σπίτι στο οποίο ζει σήμερα βρίσκεται στην Αθήνα, ενώ το πατρικό του σπίτι, από το οποίο όταν ήταν παιδί εκδιώχθηκε μαζί με την οικογένειά του, βρίσκεται στο κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου.

- Μπορείτε να διακρίνετε ποιος από τους δύο χώρους της εγκατάστασης αναπαριστά το πατρικό και ποιος το τωρινό του σπίτι;
- Ποια αντίθεση διακρίνετε ανάμεσα στα δύο σπίτια;
- Τι, κατά τη γνώμη σας, συμβολίζει αυτή η αντίθεση;

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΓΙΑ ΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΛΥΚΕΙΟ

Το έντυπο αυτό έγινε με αφορμή την έκθεση
*Σύνοψις 3 - Μαρτυρίες: Μεταξύ μυθοπλασίας
και πραγματικότητας*,
που παρουσιάστηκε στο Εθνικό Μουσείο
Σύγχρονης Τέχνης
από τις 10 Δεκεμβρίου 2003 έως τις
29 Φεβρουαρίου 2004.

Οργάνωση Εκπαιδευτικού Προγράμματος:
Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης
Επιμέλεια-Υλοποίηση: Μαρίνα Τσέκου
Σχεδιασμός εντύπου: Γιώργος Τζιλιάνος
Εκτύπωση: SCRIPTA

© ΕΜΣΤ 2003
ΕΘΝΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
Εκθεσιακός χώρος Μεγάρου Μουσικής Αθηνών
Τηλ. 210 / 9242 111-2, Φαξ 210 / 9245 200
e-mail: education@emst.culture.gr

ISBN 960 - 8349 - 01 - X
Τιμή: 3 €